

INTERVIEW HOGLERAAR PEDAGOGIEK MICHA DE WINTER

‘Kind krijgt veel te snel een etiket’

Onzekere ouders schieten in een ‘opvoedingskramp’ en doen steeds vaker een beroep op experts, zegt Micha de Winter. ‘Van elk probleem wordt een individuele stoornis gemaakt.’

Door Peter Giesen

Opvoeding is steeds meer puppytraining geworden, zegt Micha de Winter, hoogleraar pedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Consequent zijn, goed gedrag belonen, slecht gedrag bestraffen. Net als de supernanny op tv. Het lijkt wel alsof een opvoeding al geslaagd wordt beschouwd als een kind niet ontspoorde, ten prooi valt aan loverboys of breezensex.

Wat een tragisch, armoedig beeld van opvoeding, zegt De Winter in zijn nieuwe boek *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding*. 'Natuurlijk is het belangrijk dat kinderen gelukkig worden en zich goed gedragen, maar opvoeding heeft per definitie ook met waarden te maken. Ik vind dat kinderen ook moeten worden opgevoed tot democratische burgers, die kunnen omgaan met conflicten en verschillen, die niet meteen denken in termen van 'wij' en 'zij', zegt hij.

Maar opvoeden is een puur individualistisch project geworden, zegt De Winter. Ook de overheid stelt zich op als een supernanny die stoute kinderen en falende ouders bestraft, en steeds verder 'achter de voordeur' doordringt. Volgens De Winter worden veel problemen juist 'voor de voordeur' veroorzaakt.

De enorme toename van het aantal kinderen met ADHD valt moeilijk los te zien van scholen die te weinig structuur bieden en ouders en leerkrachten die niet kunnen omgaan met drukke kinderen.

Jeugdcriminaliteit hangt samen met achterstanden en gebrekkige sociale controle, kindermishandeling met armoede en sociaal isolement, hangjongeren worden een probleem in buurten zonder sociale structuur, waar mensen niet meer gewend zijn kinderen te corrigeren.

'We betalen een prijs voor onze individualisering', zegt De Winter. 'Uit onderzoek blijkt dat kinderen beter presteren als ze opgroeien in buurten met een goed ontwikkelde sociale structuur. In zulke buurten komt ook kindermishandeling minder vaak voor. Dat effect staat los van individuele kenmerken als opleiding of inkomen', aldus De Winter.

Verbrokkeld

Het oude maatschappelijk middenveld van buurt, school, kerk en verenigingsleven is verbrokkeld of verdwenen. Daardoor hebben ouders en kinderen meer vrijheid, maar minder houvast. Volgens De Winter ligt de oplossing in het bevorderen van een nieuwe pedagogische *civil society*, een middenveld dat sociale verbondenheid creëert. Het overheidsbeleid gaat echter precies de andere kant op. Sociale problemen worden steeds meer gedefinieerd als individuele, psychologische problemen.

Kinderen worden behandeld volgens het medisch model. 'Van elk probleem wordt een individuele stoornis gemaakt, met een individuele therapie', aldus De Winter. Dat heeft echter grote nadelen. Niet alleen blijven sociale oorzaken buiten beeld, ook neemt het aantal kinderen waar 'iets' mee is almaar

Micha de Winter: 'Er zijn minder problemen in buurten waar mensen elkaar kennen.' Foto Guts Dubbelman / de Volkskrant

toe. De overheid haalt steeds meer uit de kast om individuele risico-gevallen op te sporen. 'Bij sommige programma's worden alle schoolkinderen gescand op psychische problemen. Als je hoog scoort op zo'n testje, kun je op asseriviteits- of faalangstraining worden gestuurd. Of de ouders moeten op opvoedingscursus. En dat allemaal zonder dat een diagnose is gesteld, alleen op basis van een simpele screening', zegt De Winter. Wie zich hier tegen verzet, is meteen verdacht. 'Ik hoorde laatst het verhaal van een moeder wier zoontje ADHD zou hebben. Toen ze

tegen de leerkracht zei dat jongetjes van 7 soms een beetje druk zijn, stond ze meteen in het dossier als een zorgmijdende moeder.'

Volgens De Winter zijn programma's voor screening op kindermishandeling op wetenschappelijk drijfzand gebaseerd. Veel kinderen worden ten onrechte als risicogeval aangemerkt, anderen lopen wel risico maar worden gemist. Zeker na de dood van peuter Savanna zijn zorgverleners bang om achteraf het verwijt van nalatigheid te krijgen. Daardoor zullen heel wat gezinnen onnodig de hulpverlening in worden gestuurd, vreest De Winter.

Opvoeden is een project geworden. Als er iets fout gaat, worden de ouders verantwoordelijk gehouden. Onzekere ouders raken in een 'opvoedingskramp', zegt De Winter, en doen steeds vaker een beroep op experts. Maar als kinderen worden overgelaten aan psychiaters en orthopedagogen, zal het aantal afwijkingen verder blijven stijgen, zegt De Winter. 'Zo wordt altijd gezegd dat 75 procent van de kinderen in jeugdvervangingsinstellingen een psychiatrische stoornis heeft. Welke is dat dan? Een antisociale stoornis! Ja, zo kun je van elke vorm van gedrag een stoornis

maken', zegt De Winter.

Het individualistische beleid werkt niet, stelt hij. De kosten voor zorg en begeleiding rijzen de pan uit. De Winter schat dat slechts 10 procent van de kinderen met de diagnose ADHD een echte stoornis heeft. Het beroep op het bureau Jeugdzorg neemt met 20 procent per jaar toe. Voor de betrokkenen heeft het echter ook voordelen. Sommige scholen halen een belangrijk

Slechts 1 op de 10 kinderen met ADHD heeft een echte stoornis

deel van hun financiering uit de 'rugzakjes' en andere faciliteiten voor zorgleerlingen. 'Het is een probleemindustrie geworden.'

Veel scholen en ouders kunnen slecht omgaan met drukke kinderen, zegt hij. 'Dat wordt vertaald in een medisch probleem. Maar dat heeft wel gevolgen. Kinderen worden gelabeld. En ze slikken ritalin, een amfetamine waarvan weinig bekend is over de werking op lange termijn', aldus De Winter. Toch is het medisch model verleidelijk: 'Als je zegt dat een kind een stoornis heeft, hoef je niet meer zo sterk naar je eigen rol als ouder of leerkracht te kijken. Je ontslaat je zelf van de verantwoordelijkheid.'

De vreedzame school

Voor De Winter ligt de oplossing in het verbeteren van sociale omstandigheden. Maar kan een pedagogische *civil society*, een middenveld dat zich met kinderen bemoeit, wel bewust geconstrueerd worden? De Winter: 'Dat zeggen mensen wel vaker tegen me. Geloof je nog in maakbaarheid? Jij bent optimistisch!'

Toch lopen er allerlei interessante projecten. Mijn vakgroep is betrokken bij een project 'de vreedzame school'. Daar wordt kinderen democratisch burgerschap geleerd, bemiddelen, omgaan met conflicten en verschillen. Dat werkt goed. De sfeer is goed, er is minder agressie. Maar de achilleshiel is dat zo'n kind na schooltijd in een Vogelwaardijk komt waar andere normen gelden. Daarom is het concept uitgebreid naar de vreedzame buurt: ook ouders, de speeltuin, de bibliotheek, Albert Heijn en allerlei andere instellingen in de buurt doen mee. Er zijn minder problemen in buurten waar mensen elkaar kennen, al is het maar van gezicht. Als je elkaar kent, durf je elkaars kinderen ook aan te spreken op wangedrag.'

Micha de Winter: *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding.* Uitgeverij SWP, € 19,90

REPORTAGE ONTHULLING GEDENKTEKEN IN WESTKAPELLE

Moluks monument met bijmaak

Van onze verslaggever
Peter de Graaf

WESTKAPELLE 'We hebben hier hele nare ervaringen gehad', zegt Nus Sahureka (62) buiten de oude barak van het voormalige Molukkerskamp in Westkapelle. Zijn zus is nog stellig: 'Het was een aanenschakeling van nachtmerries. Als ik aan Westkapelle terugdenk, krijg ik altijd een beklemmend, onrustig gevoel.'

De Sahureka's woonden van 1955 tot 1960 in het kamp in Westkapelle, samen met vijftig andere Molukse gezinnen. Het waren twee barakken onder aan de dijk van de Westerschelde, bijna op het uiterste puntje van Walcheren. In 1960 waren ze de laatste die vertrokken, naar kamp Pietersberg in Westerbork. Plotseling moesten we weg', herinnert Nus Sahureka zich. 'We wisten ook niet waarom. Het was geen verhuizing, maar een overplaatsing.'

Gisteren werd op de dijk bij het voormalige kamp een Moluks monument onthuld. Maar het monument heeft 'een nare bijmaak', vindt oud-bewoner Alex de Queljo (61). Want het was maandag precies zestig jaar geleden dat de eerste Molukkers vanuit Indonesië in Nederland aankwamen. Ze zouden hier tijdelijk blijven, beloofde Nederland, en snel teruggaan naar hun geboorteland. Maar die belofte heeft de Nederlandse overheid nimmer ingelost. Op het monument staat de tekst, vertaald uit het Moluks-Maleis: 'Onze reis doet ons verlangen naar huis.'

Schietincident

Het kamp Westkapelle zal voor altijd verbonden blijven met het 'beschamde schietincident' (aldus burgemeester Rob van der Zwaag van Veere) uit 1956. De Nederlandse overheid had net besloten dat de Molukkers voortaan voor zichzelf moesten zorgen. Deze zogenaamde 'zelfzorgregel' leidde tot grote spanningen. Molukse kampbewoners besloten prole-tarisch te gaan winkelen in het dorp. 'Stuur de rekening maar naar de ko-

Oudere Molukkers halen herinneringen op aan de hand van foto's. Links het juist onthulde monument.

Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

ningin', zeiden ze tegen de winkeliers.

Het kamp werd omsingeld door de politie. Nus Sahureka weet nog dat hij als jongetje van 8 buiten aan het spelen was, toen twee mensen uit een ander kamp door de politie tegen werden gehouden en 'met de gewerkolf van hun fiets werden geslagen'.

Die actie leidde tot schermutselingen, waarbij de politie met scherp schoot. Zijn zus: 'Ik zag hoe een oom

neerviel, getroffen door kogels.'

Nus Sahureka: 'De burgemeester stond erbij toen er geschoten werd. Er vielen negen gewonden. 'Alle mannen uit het kamp werden gearresteerd en zaten negen maanden vast. Voor de vrouwen en kinderen brak een periode van honger en armoede aan. 'We glipten 's nachts het kamp uit en gingen om voedsel bedelen in het dorp.'

Zijn zus krijgt nog de rillingen als ze terugdenkt aan 'het prikkeldraad

rond het kamp, de ronkende politiemotoren en stampende politie-laanzen'. De Sahureka's hebben geen goed woord over voor de toenmalige burgemeester en politieleiding, maar zijn lovend over de gewone Westkapellenaren. 'Zij hebben ons enorm geholpen in deze bizarre tijd', aldus Nus Sahureka.

Burgemeester Van der Zwaag en de Zeeuwse gedeputeerde Harry van Waveren erkennen dat de autoriteiten destijds grote fouten hebben ge-

maakt. 'Het had niet mogen gebeuren. We moeten ons ervoor schamen', aldus Van der Zwaag. Van Waveren over het monument: 'Het is geen plek waar de vlag in top moet.' Alex de Queljo verzucht: 'De lokale en regionale overheid erkennen dat ze fout waren. Maar de nationale overheid heeft dat nooit gedaan.' Natuurlijk niet, constateert Pierre Pourchez grimmig: 'Want dat zou grote politiek-financiële gevolgen hebben.'

‘We moeten kampioen dierenwelzijn worden’

Van onze verslaggeefster
Maartje Bakker

DEN HAAG Het welzijn van de dieren in de Nederlandse veehouderij moet beter zijn dan waar ook. Dat adviseren wetenschappers aan de themacommissie Dierhouderij van de Tweede Kamer.

'Dierenwelzijn is verkoopbaar', onderstreept Henk Vaarkamp, voorzitter van de Raad voor Dierenaangelegenheden. 'Dat is de toegevoegde waarde die ons gekke, goed georganiseerde, creatieve Nederland kan leveren. Laat grootschalige, goedkope productie maar over aan plekken in Europa waar de bevolking dun is gezaaid. Nederland, die grote stad met groene tussenuitruimten, kan zich beter richten op de duurdere producten, waaraan een fatsoenlijk dierenleven vooraf gaat.'

Ook de van oorsprong Duitse Frauke Ohl, hoogleraar Dierenwelzijn aan de Universiteit Utrecht, denkt dat het past bij Nederland om voorloper in dierenwelzijn te worden. 'Dat is te verkopen, ook als exportproduct.' Ohl drukt de Kamerleden op

het hart goed na te denken over de invulling van dat begrip dierenwelzijn. 'Is dat de afwezigheid van ongerief, of moet je kunnen zien dat het dier positieve emoties heeft, bijvoorbeeld doordat het speelgedrag vertoont?'

De wetenschappers waren te gast in de Tweede Kamer op uitnodiging van de themacommissie Dierenwelzijn. Die speciale commissie is vorig jaar in het leven geroepen en kwam gisteren voor het eerst bij elkaar. De commissie neemt ongeveer een jaar de tijd om het eens te worden over de toekomst van de dierhouderij in Nederland.

Daarbij is een niet onbelangrijke vraag of megastallen en dierenwelzijn elkaar uitsluiten. Staatssecretaris Bleker kondigde vorige week aan dat hij niet wil dat er voorlopig nog meer megastallen worden gebouwd. Wat betreft de VVD is dat verbod er niet voor de eeuwigheid. Kamerlid Johan Houwers: 'Ik kan me voorstellen dat de weerstand tegen zulke grote stallen zal slinken. Eerst hielden we ook niet van supermarkten omdat ze zo grootschalig waren, maar nu is iedereen daaraan gewend. Als

het dierenwelzijn in orde is in die grote stallen, kunnen we ze dan echt niet bouwen, bijvoorbeeld aan de rand van bedrijventerreinen?'

Dat zal niet eenvoudig worden,

vermoedt Elsbeth Stassen, bijzonder hoogleraar dierlijke productiesystemen in Wageningen. 'Er is weinig draagvlak voor megastallen, dus de lat moet heel hoog worden gelegd

voordat de burger zich erin kan vinden. Misschien dat het lukt om de burger te overtuigen met een agropark met een gesloten kringloop, waarin dus ook voer wordt geproduceerd en afvalstoffen worden afgevoerd. Zoets zal heel voorzichtig moeten worden gebracht.'

Dierenwelzijn was niet het enige onderwerp dat in de hoorzitting gisteren op tafel kwam. Het gesprek tussen deskundigen en parlementariërs dwardele van volksgezondheid, naar het milieu, naar het welzijn van de boer, en zijn economische kansen.

Over die boeren gesproken: die moeten vooral niet worden vergeten in de plannen die de politiek smeedt, zegt Jan Staman, directeur van het Rathenau Instituut. 'U moet het met de boeren roeien.'

Hoe sneller de boeren weten waar ze aan toe zijn, hoe beter het dus ook is, vinden de wetenschappers. Ze sporen de Tweede Kamer aan op te schieten met een visie op de toekomst van de dierhouderij in Nederland te komen. Dan weten agrarische ondernemers welke kant ze op moeten innoveren, en onderzoekers wat ze moeten onderzoeken.

DE VOLKSKRANT OP ZONDAG

27 MAART

Past die pet?

Vier korpschefs over macht en onmacht van de (nationale) politie. Over veiligheid, misdaad, straf en het nut van een DNA-databank. Met **Janine van den Berg** (Kennemerland), **Letty Demmers** (Zeeland), **Miriam Barendse** (Brabant-Noord) en **Jan Stikvoort** (Hollands Midden). Gespreksleiding: **Remco Meijer** en **Martin Sommer**.

■ Aanvang 16.00 uur
■ Toegang € 7,50, € 6,50 (korting)
■ De Rode Hoed, www.rodehoed.nl
■ Keizersgracht 102
■ 1015CV Amsterdam
■ 020-6385606

derodehoed

deVolkskrant